

Wojny o zjednoczenie Włoch

Wojny o zjednoczenie Włoch

W dziewiętnastowiecznych Włoszech istniały bardzo silne tendencje zjednoczeniowe. Dwie główne wizje zjednoczenia to z jednej strony model demokratyczno-republikański (głównym przedstawicielem Mazzini) oraz związany z dynastią sabaudzką model monarchistyczny. Głównym przeciwnikiem w walce o zjednoczenie Włoch była dla Włochów Austria, kontrolująca dużą część północnych Włoch (w tym Wenecję). Natomiast za główny ośrodek mogący doprowadzić do zjednoczenia uważano Królestwo Sardynii (Piemont). Państwo to prowadziło politykę liberalną, dzięki czemu Mediolan stał się kulturalną stolicą Włoch. W czasie wiosny ludów król Sardynii Karol Albert, pod wpływem opinii publicznej uważającej go za jedyną osobę mogącą doprowadzić do zjednoczenia Włoch, zdecydował się na wypowiedzenie wojny Austrii. Ta jednak po uporaniu się z innymi wewnętrznymi problemami, stosunkowo łatwo pokonała wojska Karola Alberta, który musiał abdykować. Jego następcą został Wiktor Emanuel II, natomiast premierem został Camillo Cavour. Przeprowadził on liczne reformy wewnętrzne wzmacniające gospodarkę Piemontu. Cavour wzmocnił także pozycję międzynarodową Sardynii, poprzez poparcie, jakiego udzielił Francji i Wielkiej Brytanii podczas wojny krymskiej.

Po doświadczeniach wojny z Austrią w czasie wiosny ludów, Cavour zdawał sobie sprawę, że w konflikcie z monarchią habsburską pozbawiony pomocy Piemont nie ma żadnych szans. Najlepszym sojusznikiem dla Sardynii wydawała się rządzona przez Napoleona III Francja. Momentem przełomowym był nieudany zamach na Napoleona przeprowadzony przez włoskiego republikanina Orsiniego. Spowodowało to zmianę polityki włoskiej Francji, obawiającej się na tych ziemiach rewolucji demokratycznej. Napoleon postanowił więc wspierać Królestwo Sardynii i rządzącą nią dynastię Sabaudzką. W 1858 roku w Plombiers odbyło się spotkanie Napoleona III i Cavoura. Porozumienie przewidywało, że Francja udzieli pomocy Piemontowi w wypadku zaatakowania go przez Austrię. Celem wojny miało być zjednoczenie całych północnych Włoch, tj. Lombardii, Wenecji i Piemontu pod panowaniem dynastii sabaudzkiej. W zamian Sardynia zrezygnowałaby z Sabaudii i Nicei na rzecz Francji.

Wymierzone w Austrię porozumienie francusko-piemonckie spowodowało szybką reakcję monarchii habsburskiej. W kwietniu 1859 roku Austria wystosowała ultimatum, w którym żądała natychmiastowej redukcji armii piemonckiej. Sardynia odrzuciła je, w następstwie czego armie austriackie wkroczyły do Piemontu. Połączone wojska francusko-sardyńskie odnosiły kolejne zwycięstwa: w bitwie pod Magentą, 7 czerwca zdobyły Mediolan, 23 czerwca zwyciężyły w bitwie pod Solferino (bitwa ta była niezwykle krwawa, Henryk Dunant po obejrzeniu pola bitwy podjął starania, które doprowadziły do powstania Czerwonego Krzyża). Jednak groźba interwencji pruskiej (nie chcieli dopuścić do zbyt dużego wzmocnienia Francji), spowodowała rozpoczęcie przez Napoleona rokowań pokojowych. 8 lipca 1859 roku w Villafranca podpisano rozejm zgodnie, z którym Austria oddawała Lombardię Francji, a ta zobowiązywała się przekazać ją Sardynii w zamian za Sabaudię i Niceę. Wenecja pozostawała jednak pod panowaniem austriackim. W tym samym czasie w wyniku porażek austriackich, w całych Włoszech wybuchały powstania obalające dawnych władców i żądające połączenia z Piemontem. Jednak w wyniku pokoju zawartego w Zurychu (potwierdzał postanowienia z Villafranca) postanowiono przywrócić obalonych władców. Państwa włoskie miały utworzyć konfederację pod przewodnictwem (nominalnym) papieża i z politycznym wpływem Piemontu.

Jednak sytuacja w środkowych Włoszech nie uspokajała się (obawiano się wybuchu rewolucji) i rząd piemoncki uzyskał zgodę mocarstw, na przyłączenie ziem środkowych Włoch do Królestwa Sardynii. W wyniku tych działań jedynymi niezależnymi od Mediolanu państwami włoskimi było Państwo Kościelne i Królestwo Obojga Sycylii. Cavour nie mógł prowadzić bezpośrednich działań mających na celu włączenie tych ziem do Piemontu, gdyż obawiał się interwencji Francji i Rosji. W tej sytuacji inicjatywa przeszła do obozu demokratycznego (Mazzini, Garibaldi). Cavour był dość niechętny demokratom, ale nie przeszkadzał im w podejmowaniu działań (gromadzeniu broni i ludzi). Natomiast Wiktor Emanuel II udzielił im tajnego poparcia. W maju 1860 roku wyruszyła na Sycylię tzw. "wyprawa tysiąca" (ochotnicy zwani też "czerwonymi koszulami"). Po wylądowaniu, Garibaldiemu dosyć szybko udało się przy wsparciu miejscowych opanować wyspę. W sierpniu jego oddziały przepłynęły na półwysep, a we wrześniu zdobył Neapol. W tym samym czasie pod pretekstem obrony papieża przed rewolucją, wojska piemonckie wkroczyły do Państwa Kościelnego. Pod koniec 1860 roku w plebiscytach przeprowadzonych w południowych Włoszech, ludność opowiedziała się za zjednoczeniem Piemontu z ziemiami Państwa Kościelnego, Neapolu i Sycylii. W lutym 1861 roku

zostały ostatecznie pokonane wojska dawnego króla Obojga Sycylii Franciszka II. W dniu 17 marca 1861 roku zgromadzenie narodowe proklamowało powstanie Królestwa Włoch i ogłosiło, że Wiktor Emanuel II przybiera tytuł Króla Włoch (dla siebie i swoich następców). Jednak poza Królestwem Włoch nadal pozostawała Wenecja i Rzym wraz z okolicami.

Konflikt austriacko-pruski w 1866 roku stworzył możliwość przyłączenia do Włoch austriackiej Wenecji. Poprzez sojusz ze zwycięskimi Prusami udało się osiągnąć korzystne postanowienia pokojowe (mimo porażek militarnych) przyznające w 1866 roku Wenecję Włochom. Kolejnym problemem była kwestia Rzymu, pozostającego pod panowaniem papieża. W Rzymie stacjonowały siły francuskie, co nie pozwalało na jakieś radykalne działania. Jednak niepowodzenia francuskie w wojnie z Prusami z 1870 roku spowodowały wycofanie z Rzymu francuskiej załogi. Po klęsce Napoleona w 1870 roku wojska włoskie wkroczyły do Rzymu, a ludność miasta w plebiscycie opowiedziała się za przyłączeniem do Włoch. Papież przeciwny połączeniu ogłosił się „więźniem Watykanu”. W lipcu 1871r uchwałą parlamentu przeniesiono stolicę państwa do Rzymu.